

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Hed, R., Hohtari, J., Kyrkkö, K. & Tuomi, J. (2020) "Kysyin kavereilta, onko isyys vaikeaa". Teoksessa Tuomi, J. (toim.) Viisaat valinnat - Hedelmällisyyden suojele. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja B, Raportteja 123 ja 124, s. 210 - 218.

URL: <https://www.tamk.fi/-/julkaisu-viisaat-valinnat-hedelmallisyden-suojelu>

23 ”Kysyin kavereilta, onko isyys vaikeaa”

Rosa Hed, Terveystenhoitaja (AMK)

Jannika Hohtari, Terveystenhoitaja (AMK)

Kirsi Kyrkkö, Terveystenhoitaja (AMK)

Jouni Tuomi, FT, Yliopettaja, terveyden edistäminen, Tampereen ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä

Artikkelissa kuvataan, mistä isät hakevat tietoa raskaudesta, synnytyksestä ja vauva-arjesta sekä, mitä tietoa he haluavat. Aineiston mukaan isät käyttivät useimmin tiedonhaussa internetiä. Internetin ohella tiedonlähteenä toimi isien oma lähipiiri, josta he hakivat tietoa, neuvoa, kokemuksia sekä vertaistukea. Neuvolalta saamansa tiedon lisäksi isät jäivät kaipaamaan syvällisempää ja konkreettisempaa tietoa. Seksuaalisuus nousi esiin aiheena, josta isät eivät saaneet mielestään riittävästi tietoa.

Johdanto

Tulevilla lapsiperheillä on suuri tiedontarve raskausaikana. Suomessa äitiysneuvolalla on päävastuu lasta odottavan perheen terveysneuvonnasta ja tiedon antamisesta. (Pulkinen 2009, 14.) Tutkimuksissa on osoitettu, että etenkin odottavat isät pitävät äitiyshuollon antamaa tietoa luotettavana ja arvokkaana. Odottavat ja tuoreet vanhemmat saattavat tarvita tukea muistakin lähteistä. (Johansson ym. 2010.)

Aiemmissa tutkimuksissa odottavien vanhempien tiedonlähteinä raskauteen ja synnytykseen liittyvissä asioissa on mainittu perhe, kirjat, äitiyshuollon jakamat oppaat, televisio, internet sekä työkaverit ja vertaistuki (Deave & Johnson 2008; Deave ym. 2008; Johansson ym. 2010). Odottavilla äideillä ja isillä on huomattu eroavaisuuksia tiedonlähteissä. Odottavat äidit pitivät omia naispuolisia sukulaisiaan, kuten omaa äitiä tai isoäitiä, hyvin tärkeinä tiedonlähteinä. Odottavat isät taas mainitsivat harvoin omaa isäänsä tiedonlähteenä. Poikkeuksena tilanteet, joissa miehen oma isäkokemus on johtanut haluun olla erilainen isä omalle lapselleen. (Deave ym. 2008.)

Internetin puoleen kääntyminen tietoa haettaessa oli Johanssonin ym. (2010) mukaan yleisempää, jos isä oli esimerkiksi nuori, odotti ensimmäistä lastaan tai oli korkeasti koulutettu. Plantinin ja Danebackin (2009) mukaan nykypäivänä vähenemässä määrin käytetään omia vanhempia, läheisiä tai ystäviä tiedonlähteenä. Saatetaan ajatella, että omilta vanhemmilta tai muilta sukulaisilta saatu tieto on vanhentunutta. Sen takia etsitään uudempaa tietoa muista lähteistä. Näiden sijaan käännetään tiedon hakemisessa enemmän internetin puoleen. Suurin osa tämän päivän vanhemmista etsivät internetistä niin tietoa kuin myös sosiaalista tukea. (Plantin & Daneback 2009.) Edelleen vanhemmilta kuitenkin kaivataan ja saadaan konkreettista lastenhoitoapua sekä emotionaalista tukea vaikeissa elämäntilanteissa (Lähtenmäki 2012).

Nykypäivänä vanhemmat kaipaavat Plantinin ja Danebackin (2009) mukaan enemmän kokemusperäistä tietoa faktatiedon sijaan. Puputti-Rantsin (2009) tutkimus tukee osin tätä havaintoa. Tulosten mukaan keskustelupalstoilla miehet

keskustelivat toistensa kanssa isyyteen, odotusaikaan ja synnytykseen liittyvistä teemoista. Isona aihealueena keskustelupalstoilla nousi etenkin vertaistuen tarve ja kiinnostus muiden isien mielipiteisiin. Kuitenkin yhtä vahvasti nousi tarve konkreettisesta faktatiedosta, kuten raskauden alkamisesta, hedelmöittymisen parantamisesta tai synnytystavasta ja -ajankohdasta. (Puputti-Rantsi 2009.)

Yleisimpiä aiheita, joista Lima-Pereiran ym. (2011) tutkimukseen osallistuneet miehet hakivat tietoa, olivat muun muassa sikiön kehitys, kivuton synnytys, synnytyksen vaiheet, terveydenhuolto, naisen huolenpito synnytyksen jälkeen, imetys sekä parisuhde. Synnytys nousee esiin yhtenä suurena teemana koskien raskaudenaikaista informaationtarvetta. Isät haluavat tietää esimerkiksi, mitkä asiat ovat osa normaalia raskautta sekä mikä synnytyksessä on normaalia tai epänormaalia. Isät kaipaavat konkreettista tietoa synnytyksestä, kuten mitä tapahtuu, mitä saa tehdä tai miten ohjata synnyttävää kumppania. (Mesiäislehto-Soukka 2005.) Etenkin odottavat ja uudet isät ovat halukkaita saamaan jo raskauden aikana tietoa synnytyksestä ja synnyttämisestä (StGeorge & Fletcher 2011). Tieto auttaisi isiä valmistautumaan ennalta tulevaan synnytykseen (Mesiäislehto-Soukka 2005; Deave & Johnson 2008). Synnytyksen jälkeen isät olivat halukkaita saamaan tietoa vanhemmuudesta ja lapsi-vanhempisuhteesta (StGeorge & Fletcher 2011).

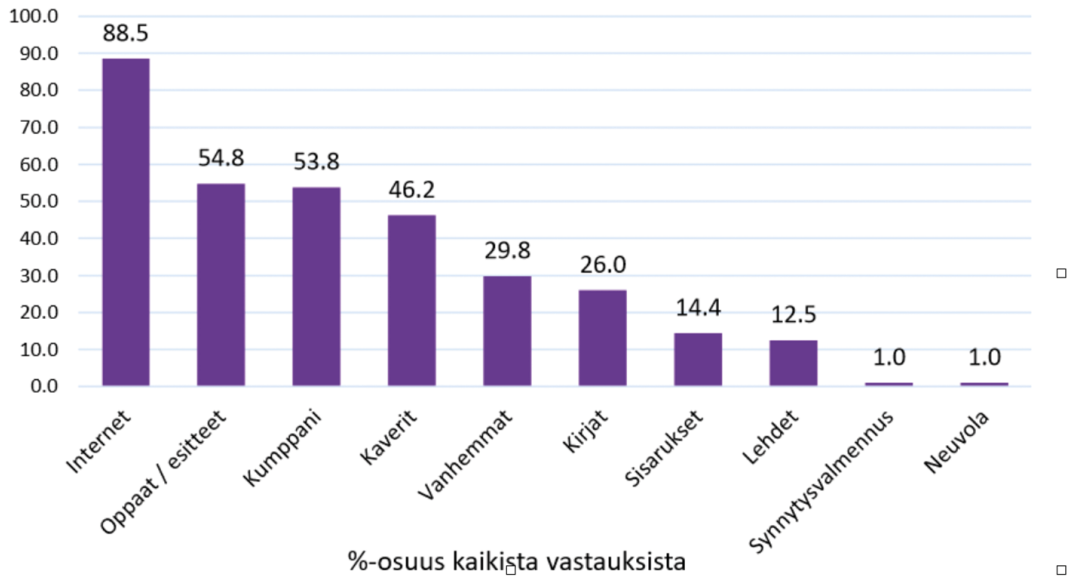
Seppänen ym. (2018) selvityksen mukaan synnytykseen valmentuneet naiset hakivat yleisimmin tietoa internetistä. Internetin ohella he saivat tietoa valmennuksista (perhe- tai synnytysvalmennus), ystäviltä ja neuvolasta. Alan kirjallisuuteen ei juurikaan kiinnitetty huomiota, mutta ne, jotka tutustuivat kirjoihin, pitivät niitä merkityksellisinä tiedon lähteinä. Selvityksen eräs yksityiskohta oli, että muutama raskaana olevien naisten puolisoista oli myös vastannut kyselyyn. Mm. puolisoiden näkökulmien esille saaminen jäi kyseisen selvityksen haasteeksi. Deaven ja Johnsonin (2008) raportista selvisi, että tietämättömyys ja valmistautumisen puute todellisuuteen ja käytännön asioihin olivat hyvin yleistä haastateltujen isien keskuudessa. Isät kokivat olevansa valmistautumattomia isäksi tulemiseen (Deave & Johnson 2008).

Artikkelissa kuvataan Facebookin kautta Google Forms e-kysely-lomakkeella kerätyn 113 isän vastauksia kysymyksiin, mitä tietoa he haluavat raskaudesta, synnytyksestä ja vauva-arjesta sekä mistä he tätä tietoa hakevat. Tulokset perustuvat aineiston mixed methods research –lähestymistavan (Tuomi & Sarajärvi 2018) mukaiseen sekä määrälliseen että laadulliseen analyysiin yhteenvetoon. Aineiston keruussa ja analyysissä noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä (Hyvä tieteellinen ... 2012). Artikkelin perustuu Hed R, Hohtari J. ja Kyrkkö K. (2018) ”Kysyin kavereilta, onko isyys vaikeaa.” Odottavien isien sekä tuoreiden isien tiedon ja tuen tarve. (TAMK, opinnäyte terveydenhoitajakoulutus (AMK)) (www.theseus.fi).

Mistä isät hankkivat tarvitsemansa tiedon

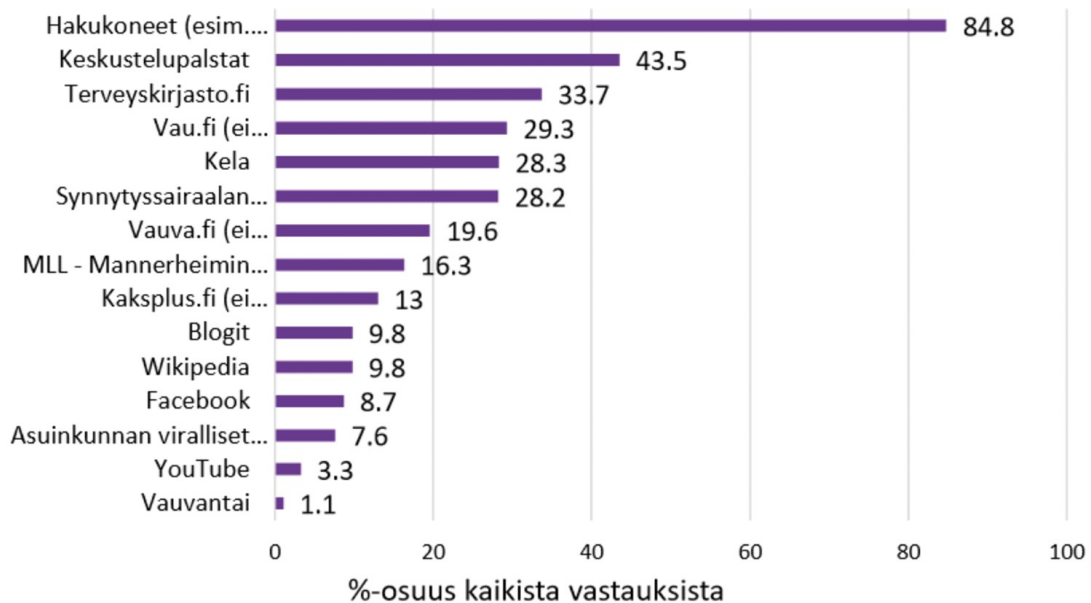
Isät hankkivat paljon tietoa internetistä. Kysymykseen ”mistä hait tietoa raskauteen ja synnytykseen liittyen” vastasi 104 isää, joista jopa 88,5 % (n=92) kertoi hakevansa tietoa internetistä. Kysymykseen oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto, joista seuraavaksi yleisimmät olivat isien keskuudessa oma kumppani (53,8 %) sekä oppaat ja esitteet (54,8 %). (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Isien tiedonhaun lähteet

Isistä, jotka mainitsivat hakeneensa tietoa internetistä, 84,8 % (n=78) mainitsi käyttäneensä hakukonetta (esim. Google). Seuraavaksi eniten mainintoja saivat vaihtoehdot “keskustelupalstat” (43,5 %), “terveyskirjasto.fi” (33,7 %), “vau.fi” (29,3 %) sekä “Kela” (28,3 %). (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Internet sivustot, joista isät hakivat tietoa

Yleisimmin raskauteen, synnytykseen ja vauva-arkeen liittyvää tietoa kysyttiin tai saatiin kumppanilta, ystäviltä sekä omilta vanhemmilta. Muusta lähipiiristä isät mainitsivat tiedonlähteikseen sisarukset, työkaverit sekä omat ja kumppanin sukulaiset.

Mitä isät haluavat tietää

Internetistä haettu tieto

Valtaosa (88,5 %) kyselyyn vastanneista isistä haki tarvitsemaansa tietoa internetistä ja heistä hakukoneita käytti 84,8 %. Isät hakivat hakukoneita käyttäen tietoa raskaudesta, kumppanin hyvinvoinnista, synnytyksestä, synnytyssairaalaan lähdöstä, vauvasta, isän roolista ja isäksi tulemisesta. Vastauksista nousivat esiin suurimpina teemoina raskaus ja vauva.

Raskauteen liittyen isät halusivat tietää esimerkiksi raskauden normaalista kulusta ja sen seurannasta, sikiön kehityksestä sekä raskaana olevan kumppanin hyvinvoinnista. Vauvaan liittyen isät halusivat tietoa vauvan kehityksestä sekä vauvan hoidosta.

Lähipiiristä haettu tieto

Lähipiiri oli yksi isien yleisin tiedon- ja tuen lähde raskauteen, synnytykseen ja vauva-arkeen liittyvissä asioissa internetin ohella. Isät hakivat lähipiiristä tietoa, neuvoa, kokemustietoa sekä vertaistukea. Lähipiiriltä haettiin myös kokemuksia raskauden aikana heränneistä tunteista ja tuntemuksista.

Tietoa ja neuvoa haettiin isien keskuudessa vauvaan, kumppanin tukemiseen, isyyteen ja isän rooliin liittyvissä asioissa. Isä kiinnosti tieto ja vinkit vauvan kokonaisvaltaisesta hoidosta, vauvan kehityksestä sekä siitä, miten vauvan kanssa toimitaan. Yhtenä teemana nousi esiin myös vauva-arjessa tarpeelliset tarvikkeet. Tietoa haettiin lisäksi siitä, miten tukea omaa kumppania. Isyyteen ja isän rooliin haluttiin neuvoja muun muassa siitä, miten muut isät ovat osallistuneet perheen arkeen

”...Kavereilta vauvojen kehityksestä ja isältä neuvoja isyyteen.”

”... ”lapsellisilta” kavereilta tietoa tarvittavista tavaroista yms. ”

Vastauksista ilmeni, että isillä kokemustiedon tarve oli suuri. Kokemuksia haluttiin muilta vanhemmilta vauva-arjesta ja siitä millaisia muutoksia lapsi tuo elämään. Isät halusivat kokemustietoa myös vanhemmuuteen ja isyyteen liittyvissä asioissa. Tietoa haettiin siitä, miten oma lähipiiri tekee tai on tehnyt asioita.

”Etenkin lapsen syntymän jälkeen ihan käytännön juttuja, miten muut tekevät eri asioita.”

”Kysyin kavereilta, onko isyys vaikeaa.”

Osa isistä kertoi, ettei varsinaisesti kysynyt tietoa lähipiiriltään raskauteen, synnytyksen ja vauva-arkeen liittyen. Monet isät kertoivat kuitenkin käyneensä keskustelua aiheista. Lisäksi vertaistukea haettiin lähipiiristä muun muassa isyyteen.

”Muiden isien kanssa keskusteltu yleisesti isyydestä.”

”Päällimmäinen, mikä on jäänyt mieleen niin ennen esikoisen syntymää kysyin isältäni, että miten helvetissä tästä selviää.”

”Yleisesti synnytyksestä ja vertaistukea.”

Teemoina tunteet ja tuntemukset nousivat esiin isien kertomuksissa. Raskauden aikana heränneistä omista tuntemuksista keskusteltiin oman lähipiirin kanssa. Isät kertoivat kysyneensä oman kumppanin tunteita ja tuntemuksia raskausaikana. Lisäksi omilta vanhemmilta kysyttiin heidän odotusaikana heränneistä tunteista ja tuntemuksista. Tunteista erityisesti pelko nousi esiin ja siitä haluttiin keskustella.

”Omalta isältä tuntemuksia”

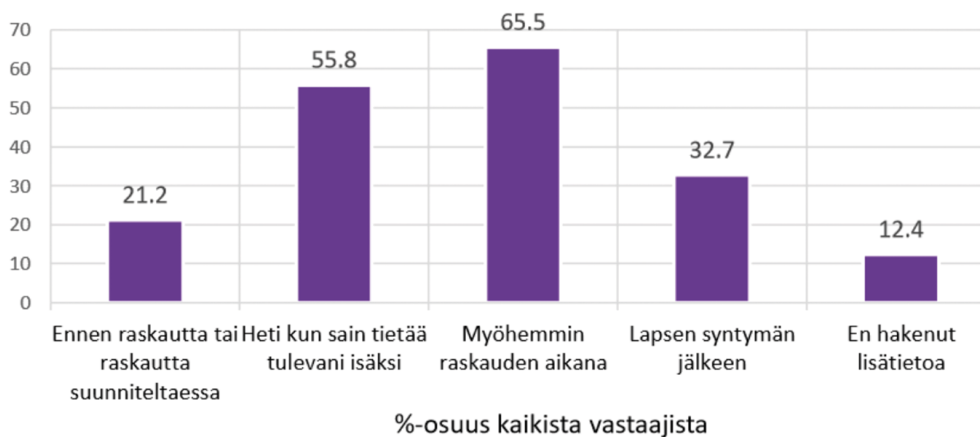
”...lähinnä fiiliksistä (...) peloista...”

Aineistosta ilmeni, että isät hakivat internetistä paljon tietoa aiheista raskaus ja vauva. Myös kumppanin hyvinvointiin, synnytykseen ja isyyteen liittyen haettiin tietoa internetin kautta. Lähipiiristä isät hakivat tietoa, neuvoa, kokemustietoa sekä vertaistukea.

Missä vaiheessa isät etsivät tietoa

Kyselyyn vastanneista isistä valtaosa (n=99) kertoi hakeneensa tietoa muun muassa raskauteen, synnytykseen ja vauva-arkeen liittyviin asioihin. Isät hakivat tietoa ennen raskautta, raskauden aikana sekä lapsen syntymän jälkeen. Kysymykseen "milloin hait lisätietoa" oli mahdollista vastata useampi vaihtoehto, joista eniten vastauksia saivat vaihtoehdot "heti kun sain tietää tulevani isäksi" (55,8 %) sekä "myöhemmin raskauden aikana" (65,5 %). (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Missä vaiheessa isät hakivat lisätietoa

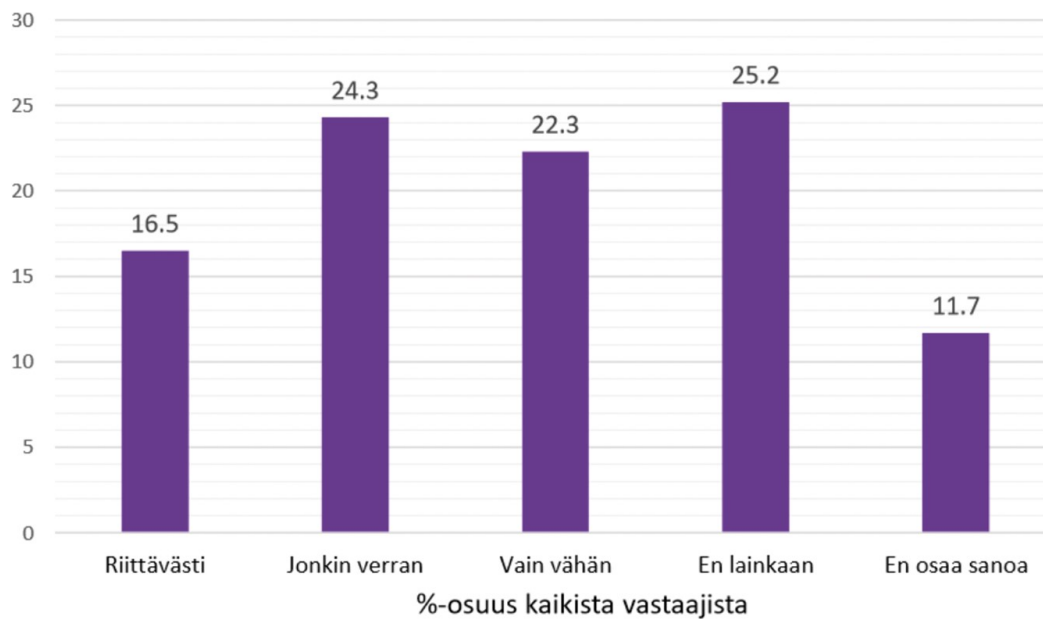

Millaista tietoa isät jäivät kaipaamaan

Aineistosta ilmeni, että isät olisivat kaivanneet neuvolalta lisää tietoa etenkin seksuaalisuudesta. Neuvolalta jo saamansa tiedon lisäksi isät jäivät kaipaamaan syvällisempää ja konkreettisempää tietoa sekä esimerkkejä raskauden tuomista muutoksista, raskaudesta, sikiön kehityksestä, synnytyksestä, vauvan kokonaisvaltaisesta hoidosta, isyydestä sekä vauva-arjesta.

Neuvolakäynneille osallistuneista isistä lähes puolet koki saaneensa riittävästi tietoa odotukseen sekä sikiön kasvuun ja kehitykseen liittyen. Noin kolmannes isistä koki saaneensa jonkin verran tietoa synnytykseen, vauva-arkeen ja vanhemmuuteen liittyen. Kuitenkin reilu kolmannes (36,5 %) vastasi, ettei saanut lainkaan tietoa vauva-arjesta tai saivat tietoa vain vähän. Seksuaalisuus ja sen käsittely neuvolassa nousi esiin riittämättömänä isien vastauksista. Lähes puolet isistä koki, etteivät saaneet lainkaan tietoa seksuaalisuudesta tai saivat tietoa vain vähän (Taulukko 4).

Taulukko 4. Seksuaalisuuteen liittyvä tiedonsaanti

Yhteenveto

Kyselyn vastausten mukaan isät käyttivät useimmin tiedonhaussa internetiä. Yleisimmät internetsivustot joilta tietoa haettiin, olivat keskustelupalstat sekä terveyskirjasto. Suurin osa internetiä tiedonhaussa käyttäneistä isistä kertoi käyttäneensä hakukoneita. Internetistä isät hakivat tietoa raskaudesta, kumppanin hyvinvoinnista, synnytyksestä, synnytyssairaalaan lähdöstä, vauvasta, isän roolista ja isäksi tulemisesta.

Internetin ohella tiedonlähteenä toimi isien oma lähipiiri. Yleisimmin raskauteen, synnytykseen ja vauva-arkeen liittyvää tietoa kysyttiin tai saatiin kumppanilta, ystäviltä sekä omilta vanhemmilta. Muusta lähipiiristä isät mainitsivat tiedonlähteikseen sisarukset, työkaverit sekä omat ja kumppanin sukulaiset. Isät hakivat lähipiiristä tietoa, neuvoa, kokemustietoa sekä vertaistukea. Lähipiiriltä kaivattiin myös kokemuksia raskauden aikana heränneistä tunteista ja tuntemuksista.

Isät hakivat tietoa ennen raskautta, raskauden aikana sekä lapsen syntymän jälkeen. Aktiivisimmin tietoa haettiin, kun isät saivat tietää tulevansa isäksi sekä myöhemmin raskauden aikana.

Aineistosta ilmeni, että isät olisivat kaivanneet neuvolalta lisää tietoa etenkin seksuaalisuudesta. Neuvolalta jo saamansa tiedon lisäksi isät jäivät kaipaamaan syvällisempää ja konkreettisempää tietoa sekä esimerkkejä raskauden tuomista muutoksista, raskausajasta, sikiön kehityksestä, synnytyksestä, vauvan kokonaisvaltaisesta hoidosta, isyydestä ja vauva-arjesta.

Lähteet

Deave, T., Johnson, D. & Ingram, J. 2008. The transition to parenthood: The need of parents in pregnancy and parenthood. *BGC Pregnancy and Childbirth*, 8(30), 1–11.

Drake, M. 2009. Terveysviestinnän kipupisteitä. (Väitöskirja) Terveystiedon tuottajat ja hankkijat Internetissä. Jyväskylän yliopisto. Humanistinen tiedekunta. <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/22373>

Hed, R., Hohtari, J. & Kyrkkö, K. 2018. ”Kysyin kavereilta, onko isyys vaikeaa” Odottavien sekä tuoreiden isien tiedon- ja tuen tarve. (Opinnäyte, terveydenhoitajakoulutus (AMK)). Tampereen ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201805066652>

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyn käsitteleminen Suomessa. 2012. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Verkkojulkaisu. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Johansson, M., Rubertsson, C., Rådestad, I. & Hildingsson, I. 2010. The Internet: One important source for pregnancy and childbirth information among prospective fathers. *Journal of Men's Health*, 7(3), 249–258.

Lima-Pereira, P., Bermúdez-Tamayo, C. & Jasienska, G. 2011. Use of the internet as a source of health information amongst participants of antenatal classes. *Journal of Clinical Nursing*, 21(3-4), 322–330.

Lähteenmäki, M. 2012. Vauvaperheiden isien näkemyksiä sosiaalisesta tuesta. Turun lapsi- ja nuorisotutkimuskeskuksen julkaisuja 4/2012. Turun yliopisto.

Mesiäislehto-Soukka, H. 2005. Perheenisäyksen isien kokemana – Fenomenologinen tutkimus. (Väitöskirja) Oulun yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514277260.pdf>

Plantin, L. & Daneback, K. 2009. Parenthood, information and support on the internet. A literature review of research on parents and professionals online. *BMC Family Practice*, 10(34). <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/19450251>

Pulkkinen, M. 2009. Internet ja äitiysneuvola raskaana olevien vertaistukena. (Pro gradu) Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos.

Puputti-Rantsi, A. 2009. Isien tuen- ja tiedontarpeet isyydestä, odotusajasta ja synnytyksestä. Perhevalmennus isyyteen kasvun tukena. (Pro gradu) Turun yliopisto. Hoitotieteen laitos.

Seppänen, S., Äimälä, A-M. & Tuomi, J. 2018. ”Varaudu yllätyksiin” – synnytykseen valmentautuminen. Selvitys yksityisen kätilöpalvelun asiakkaiden synnytysvalmennuskokemuksista. Kirjassa J. Tuomi & A-M. Äimälä (toim.) Viisaat valinnat – tietoa, tukea, ohjausta. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportteja 92. Tampereen ammattikorkeakoulu & ViVa, 66–79.

StGeorge, J. & Fletcher, R. 2011. Fathers online: Learning about fatherhood through the internet. *Journal of Perinatal Education*, 20(3), 154–162.

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2018. (Uudistettu laitos) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.